د افغانستان اسلامي جمهوریت
د لوړو زده‌کړو وزارت
د خصوصي پوهنتونونو ریاست

سلام پوهنتون
د شرعیاتو او قانون پوهنځی
د فقه او قانون د ماسترۍ پروګرام

د استوګنځي مصؤنیت په اسلامي فقه او ملي قوانینو کې

د ماسترۍ رساله

محصل: لناګل تره خېل

لارښود استاد: دکتور نجیب الله صالح

کال: ۱۳۹۹ هـ‌ش ۱۴۴۱ هـ‌ق

دافغانستان اسلامی جمهوریت

د لوړو زده کړو وزارت

د خصوصي پوهنتونونو ریاست

سلام پوهنتون

دشرعیاتو او قانون پوهنځی

د فقه او قانون د ماستری پروګرام

د استوګنځي مصؤنیت په اسلامي فقه او ملي قوانینو کې

د ماستړی رساله

محصل : ثناګل (تره خېل)

لارښود استاد: دکتور نجیب الله (صالح)

کال: ۱۳۹۹هـ ش-۱٤٤۱هـ ق

بسم الله الرحمن الرحیم

سلام پوهنتون

د شرعیات اوقانون پوهنځی

دفقه او قانون دیپارتمنټ

د ماسترۍ بورډ

تـــــصـديق نـــــامــــه

ښاغلی ثنا ګل تر خېل دمحمداګل زوی د ID: Sh-msf-۹۵-۱۱۸ نمبر لرونکی دفقه اوقانون دځلورمې دورې محصل، د ماسترۍ رساله چې عنوان یې داستوګنځي مصؤنیت په اسلامي فقه او ملي قوانینو کې دی، د یکشنبې ورځ په ۲۱ / ۶/۱۳۹۸هـ ل نېټه یې په بریالیتوب سره دفاع کړه`او د حکم پلاوي د ارزونې په اساس د(۹۲) (دوه نوي) نمرو مستحق وګرځید، له الله تعالی څخه ورته د لازیاتې بریا غوښتونکي یو.

د حکم پلاوي اعضاء:

شماره	داستاذ نوم	عضویت	لاسلیک
۱	پوهاند سید حبیب (شاکر)	دحکم پلاوي عضو	
۲	پوهنمل دکتور: محمد سلیم(مدني)	د حکم پلاوي عضو	
۳	پوهندوی دکتور نجیب الله(صالح)	لارښود او دحکم پلاوي مشر	

دماسترۍ د بورډ آمر ....

علمی مرستیال ....

خلاصه

پدې رساله کې داستوګنځي مصؤنيت په اسلامي فقه او ملي قوانينوکې په درې فصلونو، چې لومړی فصل کې داستوګنځی او مصؤنيت، دمصؤنيت تاريخي سير،داستوګنځي د مصؤنيت هدف او ګټو په اړه د اسلامي فقه او قانون له نظره، هر اړخيزه معلومات راټول شوي،په دوهم فصل کې داستوګنځي دمصؤنيت اهميت دلائل په قران کريم او نبوي احاديثوکې، دافغانستان په ملي قوانينو کې د استوګنځي دمصؤنيت اهميت، داستوګنځي دمصؤنيت داخلال تاثير په عدلي اجراتو کې ځای پرځای شوي، دريم فصل کې دمسکوني محلونو تخريب دعامه ګټو په خاطر، استملاک دافغانستان په قوانينو کې ، داستملاک ګټې او زيانونه، په افغانستان کې دجنګي ډلو (دولت او مخالفينو) لخوا داستوګنځي دمصؤنيت دنقض مستندې پيښې ځای پرځای شوي .

استوګنځی دقراني ارشاداتو او نبوي احاديثو په رڼا کې مصؤن اوخوندي دی، قرانکريم په څرګند ډول مسلمانانو ته امر کوي (**يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَى أَهْلِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ**) ای مؤمنانو! له خپلو کورونو څخه پرته نورو کورونو ته ترهغې پورې مه ننوځئ ، ترڅو چې اجازه ترلاسه نه کړئ او پرکورنۍ باندې سلام وا چوئ داکړنلاره ستاسې لپاره ډېره ښه ده، ښائي چې تاسې به دې ته پاملرنه وکړئ، ددې ايت دحکم څخه دا جوته ده،چې استيذان واجب دی، په نبوي احاديثو کې په څرګند ډول دبل دکور دننه کتل او اطلاع لاسته راوړل منع شويدي،افغانستان يواسلامي هيواد اوخلک يې مسلمانان دي، زموږ ملي قوانينو هم په خپلو احکامو کې داستوګنځي دخونديتوب امرکړی، داساسي قانون دحکم په اساس استوګنځی له تيري او تعرض څخه خوندي اومصؤن دی، دجزاکود حالاتو او اوضاع ته په پاملرنه په مسکوني محلونو دتيري مرتکب ته مختلف مجازات پيش بيني کړيدي، داستوګنځي حرمت او مصؤنيت اسلامي شريعت او زموږ ملي قوانينو منلی، خو دافغانستان اوږدې جګړې کې دافغان ولس له استوګنې دغه حق او اصل،سخت زړو جګړه مارو تروړلی دی، هيله من يم چې په افغاني جامعه کې دولتونه، رژيمونه، سياسي او نظامي ډلې داستوګنځي داصل درعايت لپاره جدي پاملرنه وکړي، نورددې زوريدلي ولس دکور دروازه په ناقانونه شکل او بې ضرورته وخت کې ونه ټکول شي، پوليس، دملي امنيت کارکونکي او نور وسله وال ګروپونه ددې مظلوم، درديدلي اوکړيدلي افغان ولس شرعي او قانوني حقوقو ته په خاص ډول داستوګنځي مصؤنيت حق ته ځانګړې پاملرنه وکړي، اميد دی چې ديو مسلمان او افغان په توګه داسلامي شريعت او قانون احکامو ته په درناوي خپل کور او دبل کور ته دننوتلو په وخت اسلامي اداب او اصول مراعات کړي،ځينې استثنايي حالتونه شته،چې پدې وختونو کې موظف اشخاص کولی شي، ديو چا

دکور حرمت او مصؤنیت نقض کړي، پدې حالتونو کې هم باید اصول مراعات شي، دضرورت حالتونه مشخص او قانون پیشبیني کړيدي،کله چې ضرورت پیدا شي، باید داحکامو سره سم اجراءات وشي، دعامه ګټو په خاطر دخلکو دځمکو داستملاک پر وخت باید عادلانه عوض خلکو ته ورکړل شي، پدې څیړنه کې مې د معتبرو تفاسیرو،دحدیثو کتابونو، فقهي کتابونو، قوانینو اونورو معتبرو سندونو څخه استفاده کړې، ترڅو مې په ټولنه کې داسلامي اخلاقو او ادابو دترویج په حصه کې څه ناڅه هڅه کړي وي، په ټولو کشفي اداروکې داستوګنځي اصل ته دپاملرنې په موخه مې دغه علمي څیړنه ترسره کړه، غواړم عدلي اوقضايي ارګانونه ددې اصل دنقض مرتکبینو دمجازاتو ترڅنګ دمتضرر شخص دخسارې دجبران په اړه سخته پاملرنه وکړي، پدې هیله چې داستوګنځي دحرمت نقض کوونکي، که ددولتي مسؤلینو څخه وي اوکه دوسله والو ګروپونو څخه، دعدلي تعقیب ترڅنګ یې اجراء ات اوکړنې باطلې وګڼلی شي.

لیکلړ

عنوان مخ

سریزه .... Error! Bookmark not defined.
د څیړنې لاملونه او ضرورت .... Error! Bookmark not defined.
دموضوع اهمیت .... Error! Bookmark not defined.
د څېړنې اصلي پوښتنې .... Error! Bookmark not defined.
پخوانیو لیکنو ته منطقي کتنه .... Error! Bookmark not defined.
د څېړنې کړنلاره .... Error! Bookmark not defined.
د څیړنې اهداف .... Error! Bookmark not defined.
لومړی فصل .... Error! Bookmark not defined.
عمومیات .... Error! Bookmark not defined.
لومړی مبحث: .... Error! Bookmark not defined.
د استوګنځي او مصؤنیت تعریف په اسلامي فقه او ملي قوانینو کې.Error! Bookmark not defined.
لومړی مطلب: د استوګنځي تعریف او ډولونه په اسلامي فقه او ملي قوانینوکې Error! Bookmark not defined.
۱. لغوي تعریف .... Error! Bookmark not defined.
۲. د استوګنځي اصطلاحي تعریف .... Error! Bookmark not defined.
د فقهاوو په نظر استوګنځی باید د لاندې اوصافو لرونکی وي...... Error! Bookmark not defined.
د ملي قوانینو له نظره د استوګنځي تعریف .... Error! Bookmark not defined.
د استوګنځي تعریف .... Error! Bookmark not defined.
پرتله .... Error! Bookmark not defined.
استوګنځی او استوګنې ته چمتو شوی ځای .... Error! Bookmark not defined.
الف: د اسلامي فقهې له نظره د استوګنځي ډولونه .... Error! Bookmark not defined.
۱. اصلي استوګنځی .... Error! Bookmark not defined.
۲. د اقامت استوګنځی .... Error! Bookmark not defined.
۳. د سکونت استوګنځی .... Error! Bookmark not defined.
ب: د ملي قوانینو له نظره د استوګنځي ډولونه .... Error! Bookmark not defined.
پرتله .... Error! Bookmark not defined.

دویم مطلب: د مصؤنیت تعریف او ډولونه ....**Error! Bookmark not defined.**
د اسلامي فقهې له نظره د مصؤنیت تعریف ....**Error! Bookmark not defined.**
د ملي قوانینو له نظره د مصؤنیت تعریف ....**Error! Bookmark not defined.**
برائت ذمه ....**Error! Bookmark not defined.**
الف: د اسلامي فقهې له نظره دمصؤنیت ډولونه ....**Error! Bookmark not defined.**
د ملي قوانینو له نظره د مصؤنیت ډولونه ....**Error! Bookmark not defined.**
۱. فردي یا شخصي مصؤنیت: ....**Error! Bookmark not defined.**
۲. ټولنیز یا سیاسي مصؤنیت ....**Error! Bookmark not defined.**
۳. د اماکنو او استوګنځایونو مصؤنیت ....**Error! Bookmark not defined.**
دویم مبحث: د استوګنځي د مصؤنیت تاریخي بهیر ....**Error! Bookmark not defined.**
لومړی مطلب: د اسلامي فقه له نظره د استوګنځي د مصؤنیت تاریخي بهیر**Error! Bookmark not defined.**
دویم مطلب: په افغانستان کې د استوګنځي د مصؤنیت تاریخي بهیر**Error! Bookmark not defined.**
درېیم مبحث: د استوګنځي د مصؤنیت موخې او ګټې ....**Error! Bookmark not defined.**
لومړی مطلب: د استوګنځي د مصؤنیت موخې ....**Error! Bookmark not defined.**
۱. سکون او اطمنان ....**Error! Bookmark not defined.**
۲. د اسرارو او رازونو ساتنه او خوندیتوب ....**Error! Bookmark not defined.**
۳. د شک او بدګمانیو مخنیوی ....**Error! Bookmark not defined.**
٤. د شتمنیو ساتنه ....**Error! Bookmark not defined.**
۵. استوګنځی ستره هستي او لوی نعمت دی ....**Error! Bookmark not defined.**
٦. امن اوخوندیتوب ....**Error! Bookmark not defined.**
۷. د استوګنځي مصؤنیت اوحرمت دالله جل جلاله امردی ....**Error! Bookmark not defined.**
۸. استوګنځی ځانګړی مقام لري ....**Error! Bookmark not defined.**
۹.استوګنځی لرل یو لازمي امر دی ....**Error! Bookmark not defined.**
۱۰. استوګنځی د سعادت او نیکبختۍ لوی اصل دی ....**Error! Bookmark not defined.**
دویم مطلب: د استوګنځي د مصؤنیت ګټې ....**Error! Bookmark not defined.**
۱. روحي سکون، عقلي او جسمي سلامتیا ....**Error! Bookmark not defined.**
۲. د شخصیت وده او د استعدادونو پالنه ....**Error! Bookmark not defined.**
۳. په ښونیز بهیر د استوګنځي اغېز ....**Error! Bookmark not defined.**

٤. د مال او شتمنې خونديتوب ....Error! Bookmark not defined.
٥. د موسمي او اقليمي بدلونونو په مقابل کې وقايه ....Error! Bookmark not defined.
ځلورم مبحث: د اسلامي فقه پېژندنه ....Error! Bookmark not defined.
لومړی مطلب: د فقه لغوي او اصطلاحي پيژندنه ....Error! Bookmark not defined.
د اسلام لغوي او اصطلاحي تعريف ....Error! Bookmark not defined.
الف: د اسلام لغوي معنی ....Error! Bookmark not defined.
ب: اسلام په اصطلاح کې ....Error! Bookmark not defined.
د اسلامي شريعت لغوي او اصطلاحي تعريف ....Error! Bookmark not defined.
الف: شريعت په لغت کې ....Error! Bookmark not defined.
ب: اسلامي شريعت په اصطلاح کې ....Error! Bookmark not defined.
پېنځم مبحث: د ملي قوانينو پېژندنه ....Error! Bookmark not defined.
لومړی مطلب: د قانون لغوي او اصطلاحي تعريف ....Error! Bookmark not defined.
دقانون لغوي تعريف ....Error! Bookmark not defined.
د قانون اصطلاحي تعريف ....Error! Bookmark not defined.
دويم مطلب: د قانون موخې ....Error! Bookmark not defined.
دريم مطلب: دقانون انواع (ډولونه) ....Error! Bookmark not defined.
لومړی جز : اساسي قانون ....Error! Bookmark not defined.
دويم جز:ارگانيکي قوانين ....Error! Bookmark not defined.
دريم جز : عادي قوانين ....Error! Bookmark not defined.
دويم فصل ....Error! Bookmark not defined.
د استوگنځی مصؤنيت په اسلامي فقه او ملي قوانينو ....Error! Bookmark not defined.
لومړی مبحث: د استوگنځي د مصؤنيت اهميت په اسلامي فقه کې.Error! Bookmark not defined.
لومړی مطلب: د استوگنځي مصؤنيت دلايل په قران کريم کې....Error! Bookmark not defined.
کورته بې اجازې مه داخليږی ....Error! Bookmark not defined.
د غير استوگنځي ته دداخليدو پر وخت داجازې امر ....Error! Bookmark not defined.
پردي استوگنځي ته دننوتلو وخت او فرصت ....Error! Bookmark not defined.
داستوگنځی دننوتلو داجازې (**حَتَّى تَسْتَأْنِسُوا**) **حقيقت :** ......Error! Bookmark not defined.
داستيذان يا اجازې کرات ....Error! Bookmark not defined.

استیذان درې ځله دی .... Error! Bookmark not defined.
داستوگنځي دننوتلو پر وخت د ودریدلو حکم .... Error! Bookmark not defined.
د اجازې پر وخت دټک ټک کولو شرعي حکم .... Error! Bookmark not defined.
د پورته ایت شرعي حکمونه .... Error! Bookmark not defined.
خلاصه .... Error! Bookmark not defined.
دويم مطلب: د استوگنځي مصؤنيت دلايل په نبوي احاديثو کې ... Error! Bookmark not defined.
درېيم مطلب: د استوگنځي مصؤنيت د فقهاوو له نظره .... Error! Bookmark not defined.
فاحش ضرر څه شی دی؟ .... Error! Bookmark not defined.
دويم مبحث: د استوگنځي د مصؤنيت دلایل په ملي قوانینوکې ... Error! Bookmark not defined.
لومړی مطلب: د استوگنځي مصؤنيت په اساسي قانون کې .... Error! Bookmark not defined.
الف: د استوگنځي دحق اساسي عناصر .... Error! Bookmark not defined.
اول : داستوگنځي دلرلو حق .... Error! Bookmark not defined.
دويم : داستوگنځي دخونديتوب حق .... Error! Bookmark not defined.
درېیم : داستوگنځي د تغیرحق .... Error! Bookmark not defined.
ب : د استوگنځي د حق د نقض موارد .... Error! Bookmark not defined.
دويم مطلب: په نړيوالو میثاقونو او اعلامیو کې د استوگنځي د خونديتوب احکام Error! Bookmark not defined.
الف: دبشرحقوقو نړيواله اعلامیه .... Error! Bookmark not defined.
ب: د مدني اوسیاسي حقونو بين المللي ميثاق .... Error! Bookmark not defined.
ج: د ماشومانو د حقوقو تړون .... Error! Bookmark not defined.
هـ: د بشرحقوقو نړيواله اسلامي اعلاميه .... Error! Bookmark not defined.
درېیم مطلب: داستوگنځي مصؤنيت په عادي متني اوجزايي شکلي قوانینوکې Error! Bookmark not defined.
لومړی جز: د افغانستان د جزايي اجراتو قانون .... Error! Bookmark not defined.
دوېیم جز: د کور او استوگنځي پلټنه او تالاشي .... Error! Bookmark not defined.
داستوگنځي دپلټنې اجازه .... Error! Bookmark not defined.
درېیم جز: د استوگنځي دپلټنې په وخت کې دمظنون یا تورن حضور Error! Bookmark not defined.
څلورم مطلب: د استوگنځايونو مصؤنيت په مدني قوانينو کې ...... Error! Bookmark not defined.

پېینځم مطلب: استوګنځي ته داستوګن داجازې غیر دننوتلو اجازه لیک (صحت اقدام) **Error! Bookmark not defined.**

درېیم مبحث: استوګنځي ته د ننوتلو اووتلو احکام په اسلامي فقه کې**.Error! Bookmark not defined**

څلورم مبحث: داستوګنځي د مصؤنیت داخلال جریمې په اسلامي فقه او ملي قوانینو کې **Error! Bookmark not defined.**

لومړی مطلب: داستوګنځي دمصؤنیت د اخلال جرایم اومجازات په اسلامي فقه کې **Error! Bookmark not defined.**

دویم مطلب: د استوګنځي دمصؤنیت د اخلال جرایم او مجازات په ملي قوانینو کې Error! Bookmark not defined.

لومړی جز: د جزا قانون .... **Error! Bookmark not defined.**

دویم جز: د جزا کود .... **Error! Bookmark not defined.**

په مشروع دفاع کې د قتل ارتکاب .... **Error! Bookmark not defined.**

د شخص کور ته د عامه خدمتونو د مؤظف غیر قانوني ننوتل ...... **Error! Bookmark not defined.**

د مسکن د حرمت هتک: .... **Error! Bookmark not defined.**

د مالک یا متصرف د حیازت د منع په منظور د مسکن د حرمت هتک**.Error! Bookmark not defined**

د مسکن د حرمت د هتک نورحالتونه .... **Error! Bookmark not defined.**

مسکن د حرمت د هتک مشدده حالت .... **Error! Bookmark not defined.**

درېیم مطلب: په عدلي اجرآتو کې د مسکن دمصؤنیت د اخلال تاثیر:**.Error! Bookmark not defined**

لومړی جز: په بنسټیزو اجرآتوکې د قانون په پام کې د نه نیولوعواقب**.Error! Bookmark not defined**

دویم جز: د بطلان په اړه د تورن د دفاع د حق سقوط .... **Error! Bookmark not defined.**

ب: د پولیسو اود ملي امنیت دمؤظف سرغړونې .... **Error! Bookmark not defined.**

ج: د اوسیدنې د ودانۍ د استوګن یا مالك شکایت .... **Error! Bookmark not defined.**

درېیم فصل .... **Error! Bookmark not defined.**

د مسکوني محلونو تخریب دعامه ګټو په خاطر .... **Error! Bookmark not defined.**

لومړی مبحث: د استملاک حیثیت په اسلامي فقه کې .... **Error! Bookmark not defined.**

لومړی مطلب: د عام ضرر دفع په خاص باندې .... **Error! Bookmark not defined.**

دویم مطلب: ددوه مفسدو تعارض او دلویې مفسدې دفع په وړې مفسدې باندې **Error! Bookmark not defined.**

درېیم مطلب: ضرورت منع شوي شیان مباح کوي ....Error! Bookmark not defined.
څلورم مطلب: د لوی زیان او ضرر په مقابل د کوچني یا خاص زیان منل.Error! Bookmark not defined.
دویم مبحث: استملاک د افغانستان په ملي قوانینو کې ....Error! Bookmark not defined.
لومړی مطلب: د استملاک تعریف او د استملاک اهداف ....Error! Bookmark not defined.
دویم مطلب: د استملاک موخې ....Error! Bookmark not defined.
درېیم مطلب: د استملاک په نتیجه کې د رامنځته کېدونکي زیان ټاکل.Error! Bookmark not defined.
څلورم مطلب : تعویضات (عوضونه) ....Error! Bookmark not defined.
لومړی جز: د ځمکې داستملاک په اړه لاندې تعویضات صورت مومي.Error! Bookmark not defined.
دویم جز: د استملاک شوې ځمکې دنرخ او بیې ټاکنه ....Error! Bookmark not defined.
پنځم مطلب: د استملاک وروسته داستوګنځي تخریب ....Error! Bookmark not defined.
شپږم مطلب: داستوګنځي د استملاک وروسته عوض او بدل ......Error! Bookmark not defined.
اووم مطلب: د میوه لرونکو اونورو زینتي ونو بیه ....Error! Bookmark not defined.
اتم مطلب : د دولتي ځمکې تصرف د دولتي بلې اداري لخوا ......Error! Bookmark not defined.
نهم مطلب: د استملاک شوې ځمکې د ونواو بوټو د حاصل د خسارې جبران Error! Bookmark not defined.
لسم مطلب:د استملاک کیدونکې ځمکې مالک ته لا دمخه خبرتیا.Error! Bookmark not defined.
یولسم مطلب : د تحقیق اوڅېړنو لپاره د ځمکې استملاک: ....Error! Bookmark not defined.
دولسم مطلب: د استملاک په اړه وروستني حکمونه ....Error! Bookmark not defined.
درېیم مبحث: د استملاک ګټې اوزیانونه ....Error! Bookmark not defined.
لومړی مطلب: داستملاک ګټې ....Error! Bookmark not defined.
دویم مطلب: د استملاک زیانونه ....Error! Bookmark not defined.
د ننګرهار ولایت د درونټې د بند پروژه ....Error! Bookmark not defined.
څلورم مبحث: په افغانستان کې د جنګي ډلو (دولت او مخالفینو) له خوا د استوګنځي د مصؤنیت او حرمت د نقض مستندې پیښې او بېلګې ....Error! Bookmark not defined.
لومړی مطلب: د غوایي کودتا او افغان ولس د شخصي حریم د مصؤنیت نقض Error! Bookmark not defined.
لومړی جز: لومړی بیلګه ....Error! Bookmark not defined.
دویم جز: دویمه بیلګه ....Error! Bookmark not defined.
دویم مطلب: د نجیب د حکومت د سقوط او مجاهدینو د بریالیتوب وروسته.Error! Bookmark not defined.

درېيم مطلب: د اسلامي امارت د سقوط نه داشرف غنې تر دورې پورې دافغان ولس په استوګنځي د تېري ځو بيلګې .... **Error! Bookmark not defined.**
لومړی جز: په ۲۰۱۱م کال کې دجنګي ډلو(دولت اومخالفينو) د تيري ځوبيلګې **Error! Bookmark not defined.**
دويم جز: په ۲۰۱۲ميلادي کال کې د افغان ولس پراستوګنځي د ذيدخلو خواوو د تېري او تجاوز ځومستندې پيښې: .... **Error! Bookmark not defined.**
درېيم جز: د۲۰۱۵ کال کلنی راپور (په وسله واله جګړه کې دملکي وګړو ساتنه) **Error! Bookmark not defined.**
هـ: هوايي عمليات .... **Error! Bookmark not defined.**
څلورم جز: ۲۰۱۶م کال کلنی راپور .... **Error! Bookmark not defined.**
ب: په کابل ښارکې د افغانستان په امريکايي پوهنتون ډله ييز بريد.**Error! Bookmark not defined.**
ج: په جنګ ځپلو سيمو کی دبشري حقونوساتنه .... **Error! Bookmark not defined.**
د: افغان ملي امنيتي ځواکونوته منسوب شوي ملکي تلفات .... **Error! Bookmark not defined.**
هـ: ځانمرګي ډله ييز بريدونه .... **Error! Bookmark not defined.**
و: د ملکي کسانواو ملکي اهدافوپه وړاندې بريدونه .... **Error! Bookmark not defined.**
پېينځم جز: په صحي مراکزو د مسلحانه شخړوتاثيرات .... **Error! Bookmark not defined.**
ښځې او وسله والې شخړې .... **Error! Bookmark not defined.**
د افغان امنيتي ځواکونو له لوري د ملکي وګړو وژنه .... **Error! Bookmark not defined.**
دولت پلوه وسله والي ډلي .... **Error! Bookmark not defined.**
پايله 14
وړانديزونه 16
د قراني ايتونو لړليک .... **Error! Bookmark not defined.**
د نبوي احاديثو لړليک .... **Error! Bookmark not defined.**
ماخذونه (References) 17

پایله

دغه علمي څېړنه چې په اسلامي فقه اود افغانستان په قوانینو کې د استوګنځي په مصؤنیت باندې تر سره شوې، د تکمیل څخه یې لاندې پایلې لاس ته راغلي.

۱. د انسان بقاء د هغه په کورنۍ پورې تړلی ده اویوه کورنۍ هغه وخت خپل نسل سالم روزلی شي، چې د استوګنځي د مصؤنیت څخه برخمنه وي.

۲. د سکون او ډاډ لپاره، د اسرارو او رازونو د خوندیتوب لپاره، د شک او بدګمانیو د مخنیوي لپاره، د شتمنیو د ساتنې لپاره او د یو شمېر مهمو او عمده موخو په منظور په اسلامي فقه اود افغانستان په قوانینو کې د استوګنځي مصؤنیت تضمین شوی دی .

۳. د استوګنځي حق درې اساسي ارکان لري: (د استوګنځي د لرلو حق، د استوګنځي د خوندیتوب حق، د استوګنځي دتغیر اوتبدیل حق).

۴. د استوګنځی مصؤنیت حق په لاندې مواردو کې نقض کېږي:

الف: د استوګنځي یا د کور د خاوند د اجازې پرته د هغه کور ته داخلیدل.

ب: په زور او جبر د یو شخص په استوګنځي کې تصرف کول.

ج: د استوګنځي تخریبول د ښاري نقشو، سړکونو او نورو مواردو په نوم پرته له دې چې د هغه قیمت یا بدیل ورکړل شي.

د: د جنګ پر مهال د شخصي استوګنځي ویشتنه او تخریبول.

و: دشپې یا ورځې له خوا د شخص استوګنځي ته د افرادو ننوتل او د هغوي د عزت او مال لوټول.

ي: د غایبینو او مهاجرینو د استوګنځي غصبول.

۵. په اسلامي فقه کې استوګنځي ته د ورتللو اداب دادي: چې لومړی السلام علیکم ووایي، بیا ووایي اجازه ده داخل شم، درې ځلې به دا خبره تکراروي، که چېرته د داخلیدو اجازه ورکړل شوه داخل به شي او که چېرته ورته اجازه ونه شوه بېرته به وګرځي، د اهل سنت والجماعت فقهاوو په نظر کور ته د داخلیدو اجازه واجب ده، په همدې اساس هیچا ته روا نه ده چې د یو چا کور ته بیدون له اجازې داخل شي تر هغې چې ورته اجازه وشي، که پردی وي اوکه خپل وي باید د کور خاوند په هره ممکنه وسیله چې وي خبر کړي، د دې ګټه داده چې د کورخاوند به د اجازې څخه مخکې د راغلي کس لپاره یو مناسب ځای برابر کړي، که چېرته مناسب ځای نه وي زنانه به یو اړخ ته شي، هغه اسرار چې د کور خاوند نه غواړي له ده څخه پرته یې بل څوک وګوري هغه به هم

خوندي شي، مالکي فقهاء هم وايي چې کور ته د داخليدو اجازه واجب ده که خپل وي که پردی، ان تر دې که خپلې مور ته ځوک ور ننوځي همدا اصل بايد رعايت کړي.

٦. په اسلامي فقه د استوګنځي د مصؤنيت د اخلال جرايم او مجازات په دې ډول پيش بينی شويدي (علماو په دې خبره اتفاق کړی دی چې که چېرته يو ځوک د چا کورته بدون له اجازې داخل شي او د کور خاوند د ده سترګه ړنده کړي دا جنايت دی او قصاص په دوی باندې واجب دی. امام ابوحنيفه او امام مالک وايي، که چېرته د کورخاوند کورته د ليدونکی شخص سترګه ړنده کړي، دې کس جنايت وکړ او په ده باندې قصاص واجب دی.

٧. پوليس،دملي امنيت مؤظف اوځارنوال نشي کولای داوسېدونکي (ساکن) له استغاثې يا اجازې يا د واکمنې محکمې له مخکني قرارپرته، د شخص مسکن (کور) يا داوسېدنې ودانۍ ته ورننوزي اوهغه وپلټي، د کور يا د اوسېدنې د ودانۍ د پلټنې په وخت کې، د ښځينه پوليسې حضورشرط ګڼل کېږي .

٨. داسلامي فقه داحکامو په رڼا کې ، په خصوصي اوکورني ژوند، داوسېدو په ځای په خپل سراو په ناقانونه توګه باندې تيری اوتعارض منع دی، د هيچا په خصوصي حريم اوداوسيدو په ځای، بايد له قانوني اجازې پرته په خپل سر مداخله ونه شي او همدارنګه دهغه په عزت او حيثيت باندې تيری ونشي، حتی په خپل کور کې دکورنی يوغړی دبل غړي داوسيدو کوټې ته دورتګ په وخت يي په درې وختو کې (دسهار لمانځه مخکې، غرمه او دماسخوتن لمانځه وروسته اجازه اخستل لازم کړي دي.

٩. دافغانستان دنافذه قوانينوپه رڼا کې که چېرته ځوک، د اوسېدنې کور يا دهغه ملحقاتوته د شپې لخوادغيرمجازداخلېدوعمل په وړاندې داستوګن لخوا د دفاع پروخت ووژل شي، داستوګن مرتکبهٔ عمل مشروع دفاع ګڼل کيږي.

١٠. که چېرې دعامه خدمتونو مؤظف، له خپل وظيفوي واک څخه په استفادې سره د شخص کور ته د هغه له اجازې پرته او په غيرله هغو حالاتو او ترتيبه چې قانون پر هغو تصريح کړي ننوزي، تردوو کلونو پورې په متوسط حبس يا له شپېتو زرو څخه تريوسلو شلو زرو افغانيو پورې په نغدي جزا محکومېږي .

١١. مسکون يا سکونت ته تيار ځای ته يا د هغه يوه له ملحقاتو ته په غير قانوني توګه يا د هغه د خاوند له رضايت پرته د اخليدل، د مسکن د حرمت د هتک جرم ګنل کېږي، مرتکب په قصير حبس محکومېږي.

١٢. دعامه ضرورتونو لپاره داسلامي فقه او وضعي قوانينو په رڼاکې استوګنځی او نورعامه ملکيتونو تر تيري او تجاوز لاندې راتلی شي، خو دعادلانه عوض او بدلې وروسته.

وړاندیزونه

۱. داستوګنځي دمصؤنیت او خوندیتوب موضوع داسلامي فقه او زموږ دملي قوانینو له نظره ډېره مهمه او بارزه موضوع ده، خوپه عملي ساحه کې ددولتي مسؤلینو اوامنیتي قواوو لخوا په ډېرو ساحوکې دغه اصل نقض شوی او دخلکو داستوګنځي په حریم باندې تیری او تجاوز شویدی، وړاندیز مې دادی،چې دولت دې د دغه ډول مسائلو په وړاندې جدي برخورد وکړي، ترڅو مرتکبین دخپلو اعمالو په سزا ورسیږي.

۲. داسلامي امت داداب او تربیې لپاره قران کریم ډېر په وضاحت سره داستوګنځي دمصؤنیت اوحرمت موضوع روښانه کړې، خو په عملي ډګر کې مسلمانان ددې اصل درناوی نه کوي، باید زموږ داوقافو وزارت علماء کرامو ته ددې اصل درعایت په برخه کې سپارښتنه وکړي، ترڅو ملا امامان او خطیبان په خپلو وعظونو او خطبو کې خلک داستوګنځي دحرمت په موضوع پوه اودهغې په خطرناکه عواقبو یې خبرکړي .

۳.دافغانستان ستري محکمې ته مې وړاندیز دی، چې دخاص تصویب په اساس قضات او محاکم دیته وهڅوي، چې په کومو دوسیو کې داستوګنځي حرمت نقض شوی او دمحکمې اجازه نه وي ترلاسه شوي ، دغه ډول اجرات دجزایي اجراتو دقانون د۲۸۹ مادې دحکم سره سم باطل او دمسؤلینو دعدلي تعقیب حکم وکړي .

٤.عدلیې وزارت ته مې وړاندیز دی، چې دافغانستان دنفوسو داحوالو دثبت قانون کې دتعدیل او ایزاد پر وخت باید داصلي استوګنځي په څیر فعلي استوګنځی تعریف شي همدارنګه دافغانستان مدني قانون (۵۱) مادې استوګنځی په عام ډول تعریف کړی، بهتره به وي چې په راتلونکي کې که چیرته قانون کې تعدیل راتلو، چې داستوګنځي ډولونه او دهغوي مشخصات ذکر شي.

۵ – که چیرته بل څوک پدې برخه کې څیړنه کوي، بهتره به وي،چې داستوګنځي دمصؤنیت دحق دنقض په مواردو او مرتکبینو باندې عمومي تحقیق وشي، پدې برخه کې ازاد او بې پرې تحقیق وشي او دمرتکبینو دعدلي تعقیب غوښتنه وشي .

ماخذونه (References)

1. القران الکریم
2. ابوعبدالله، محمد بن إسماعيل بن إبراهيم بن المغيرة البخاري.(١٤٠٩ق) الادب المفرد، بيروت: دارالبشائرالإسلامية .
3. اتاسي، محمدخالدالاتاسی.(ـــ) شرح مجلة، پشاور: مکتبه حقانیه .
4. اکرم، احمد ابو وائل، من خصائص شریعتنا الاسلامیه،www.ahmadamieur.com
5. ابو عبدالله محمد بن اسماعيل بن ابراهيم بن المغيرة البخاري، ناشرک دار طوق النجاة
6. الفت، ګل پاچا. (١٣٨٤). د ټولنې په جوړښت کې د اسلام نقش، دریېم چاپ. پېښور: دانش خپرندویه ټولنه .
7. افضلی، عبدالواحد او رحیمي، محمد اسحق (١٣٩٢). حقوق بین الملل خصوصی، تهران: مرکز تحقیق وتوسعه علوم انسانی
8. الفت،عزیز الرحمن. (١٣٦٣ش). سیاسي لوبې، اسلامي انتقام دولسمه خپرونه .
9. بک، محمد الخضري، ژباړن، مولو حمیم الله صافی. (١٣٩٦). التاریخ التشریع، ننګرهار: ګودر خپرندویه ټولنه.
10. بیضاوي ، ناصر الدين أبو سعيد عبد الله بن عمر بن محمد الشيرازي البيضاوي (١٤١٨ ق)، أنوار التنزيل وأسرار التأويل، دار إحياء التراث العربي – بيروت
11. بهيقي ، أحمد بن الحسين بن علي بن موسى الخُسْرَوْجِردي الخراساني، أبو بكر البيهقي (١٤٠٨هـ) الاداب للبيهقي، بيروت: مؤسسة الكتب الثقافية .
12. پالنپوري،شیخ احمد سعید پالنپوري، مولوي ضیا الحق، (١٣٩٥ش) مبادی اصول، جلال اباد: مسلم خپروندویه ټولنه.
13. ترمیذي،محمد بن عيسى بن سَوْرة بن موسى بن الضحاك.(١٩٩٨م)سنن ترمیذي، بيروت : دارالغرب الإسلامي.
14. جعفي،محمد بن إسماعيل أبو عبد الله البخاري .(١٤٢٢ق). صحيح البخاري، ناشر: دار طوق النجاة
15. حکمت، سید عبدالحکیم. (١٣٩٧). مبادئ حقوق، ننګرهار: مومند خپرندویه ټولنه.
16. حکمتیار.(ـــــ). د قران پلوشې. (حزب اسلامي افغانستان).

17. د افغانستان د اختصاصي جزا حقوقو د پاره د ماکس پلانک لاربښود،(۱۳۹۰هـ)

18. د حقوقي اصطلاحاتو قاموس. (۱۳۸۷). کابل پوهنتون، حقوقو پوهنځی

19. دانش، حفیظ الله . (۱۳۸۸). عمومي حقوق جزا. لومړی ټوک، کابل: مستقبل خبرندویه ټولنه

20. رازی،فخرالدین. (ـــــ) .تفسیر کبیر، یوولسم جلد، پېښور: مکتبة الحقانیه.

21. رحیمي، سرمحقق محمد موسی.(۱۳۸۳ش) .توضیح مختصر حقوق اساسی اتباع در قانون اساسی ۱۳۸۲، کابل: کمیسون مستقل حقوق بشر.

22. رستم، سلیم باز.(ـــــ). مجلة الاحکام ، لومړی ټوک. پېښور: المکتبة الحقانیه.

23. زحیلي، وهبة. (). الضرورة الشرعیة ، موسسة الرسالة ، بیروت، څلورم چاپ

24. زیدان، عبدالکریم. (۱٤۳۲ق). الوجیز فی شرح القواعد الفقهیه. بیروت:موسسة الرساله

25. سمرقندي،ابولیث نصر بن محمد بن أحمد بن إبراهیم السمرقندي. (ـ). بحرالعلوم، نقل: الموسوعة العربیة العالمیة

26. سِّجِسْتاني، أبو داود سلیمان بن الأشعث بن إسحاق بن بشیر بن شداد بن عمرو الأزدي السِّجِسْتاني. ( ) . سنن ابي داود، بیروت : المکتبة العصریة، صیدا .

27. ستانکزی، نصر الله، ژباړن، گل رحمن رحماني. (۱۳۹٦). د حقوقو مبادي، درېیم چاپ، ننگرهار: گودر خپرندوي ټولنه

28. سرور، محقق عبدالقادر. (۱۳۹٤). تاریخچه حقوق بشر. کابل: د بشري حقوقو خپلواک کمېسیون

29. شاربي،سید قطب إبراهیم حسین الشاربي .(۱٤۱۲ ق). في ظلال القرآن، دار الشروق - بیروت- القاهرة

30. صابوني، محمد علي، ژباړن: محب الله مخلص. (۱۳۹۱). روایع البیان. پېښور: مکتبه فریدیه ،

31. صابوني،محمد علی الصابوني . (ـ).صفوة التفاسیر، لاهور: مکتبه مدنیه .

32. صافی، شمس الاسلام. (۱۳۹۷). د قانون جوړونې اصول. ننگرهار: مسلم خپرندویه ټولنه.

33. صافی، هجرت الله. (۱۳۹۷). د کریمنالوژي له نظره د جرم او مجرم څېړنه . ننگرهار: گودر خپرندویه ټولنه

34. طباره،عبدالفتاح عفیف،حنیف،خلیل الرحمن. (۱۳۹۰). په قرانکریم کې د انبیاو کیسې،لومړی چاپ، ننگرهار: حکمت خپرندویه ټولنه.

35. ظریفي، شیرعلي. (۱۳۹٤). د حقوقو مبادي، درېیم چاپ. کابل: مستقبل خپرندویه ټولنه.

36. عبدالخالق، عبدالرحمن ، المقاصد العامةلشریعة الاسلامیة مخ

37. عبدالکبیر،عبدالباقي. (۲۰۱۰). تقنین الشریعة الاسلامیة، چاپ کال ۲۰۱۰م، پیښور: دلان علمي اوثقافتي مرکز.
38. علوان،عبدالله ناصح. (۱۹۸٤). محاضرة فی الشریعة الاسلامیه وفقها ومصادرها، لومړی چاپ.
39. عدلي وزارت. (۱۳۸٦). د افغانستان د اساسي قوانینوبشپړه ټولګه.
40. عدلي وزارت، رسمي جریده.(۱۳۵۵ش). جزا قانون،پرلپسې ګڼه :۳٤۷
41. عدلي وزارت، رسمي جریده.(۱٤۲۱ ق).د ځمکې داستملاک قانون، پرلپسې ګڼه: ۷۹٤
42. عدلي وزرات رسمي جریده.(۱۳٦۹). د مدني محاکمو اصولو قانون پرلپسې ګڼه: ۷۲۲
43. عدلي وزرات، رسمي جریده، (۱۳۹۱). د نفوسود احوالو د ثبت قانون ،پرلپسې ګڼه: ۱۰۸۱.
44. عدلیې وزارت. (۱۳۹٦). جزا کود، رسمي جریده، پرلپسې ګڼه: ۱۲٦۰.
45. عدلیې وزارت، رسمي جریده. (۱۳۸۲). د افغانستان اساسي قانون ،پرلپسې شمېره(۸۱۸) .
46. عدلیې وزارت، رسمي جریده. (۱۳٤٤ ش) . د جزایي اجرااتو قانون له تعدیلونو سره، پرلپسې شمېره ۲٦.
47. عدلی وزارت، رسمی جریده. (۱۳۸۲ش) جزايي اجراتو موقت قانون ، پرلپسې ګڼه: ۸۲۰
48. عدلی وزارت، رسمی جریده. (۱۳۹۴) جزايي اجراتو قانون ، پرلپسې ګڼه : ۱۱۳۲.
49. عدلي وزارت، رسمي جریده.(۱۳۹۱) تقنیني سندونو د برابرولو او له پړاونوڅخه دتیرولو دډول مقرره، پرلپسې شمیره (۱۰۸۱)
50. عمید، حسن عمید.(۱۳۸۱) فرهنگ عمید، دریيم جلد، تهران:موسسه انتشارات امیر کبیر
51. عوده،عبدالقادر. هدایت،عبدالهادي.(۱۳۸٤ ش). داسلام جنایي تشریح او وضعي قوانین، پېښور: پېغام نشراتي مرکز
52. قرطبي، أبوعبد الله محمد بن أحمد بن أبي بکر بن فرح الأنصاري الخزرجي شمس الدین القرطبي ،(1384 ق،) الجامع لأحکام القرآن (تفسیر القرطبي)، دارالکتب المصریه، القاهره
53. قزویني, ابن ماجة أبوعبد الله محمد بن یزید القزویني , سنن ابن ماجه،دار إحیاء الکتب العربیة .
54. کاساني،علاالدین ابي بکرالسعود. (ـــــ). بدایع الصنایع، ټوک ګڼه: شپږم ،پشاور: مکتبه حقانیه
55. کوئن،بروس. (۱۳۹۵). دټولنپوهنې بنسټونه. لومړی چاپ. کابل: نوی مستقبل خپرندویه ټولنه.
56. مبارز،عبدالصبور. (۱۳۹٦). د اساسي قانون تحلیل. ننګرهار: سلام خپرندویه ټولنه.
57. ملک، محمد اصف، انجم، تمګین. (۱۳۹۵). سیاسي ټولپوهنه. دویم چاپ. پکتیا: علمي خپرندویه ټولنه

58. مودودي، ابواعلی. (۱۳۸۳). تحریک اور کارکن،غورځنګ اوغړي، محمد نسیم ستانیزی. پېښور: پیغام نشراتي مرکز.
59. مودودي، سيد ابواعلى.ژباړن: قريب الرحمن سعيد (١٤٢٨). خلافت او ملوکیت. پېښور: پېغام خپرندوی مرکز
60. نيسابوري, مسلم بن الحجاج أبوالحسن القشيري النيسابوري.(ـــ). صحيح مسلم، بيروت: دار إحياء التراث العربي
61. ندوي،محب الله، خويشکی،فرهاد محمد غالب ترين. (١٤٢٥). اسلامی فقه. خپرندوی: (.)
62. وزارة الأوقاف والشئون الإسلامية، (١٤٠٤ق) الموسوعة الكويتيه،مصطلاحات، **كويت:** وزارت الاوقاف
63. واثق، احمدګل. (١٣٩٣). مبادي حقوق. ننګرهار: مازديګر خپرندويه ټولنه.
64. واثق، احمدګل. (١٣٩٥).د جزا اختصاصي حقوق. دويم چاپ. لومړی ټوک ، ننګرهار: يارخپرندويه ټولنه.
65. واثق، احمدګل. (١٣٩٥). د افغانستان د جزا قانون تحليل، لومړی چاپ. ننګرهار: يار خپرندويه ټولنه.
66. يوناما، په وسله واله جګړه کې دملکي وګړو ساتنه، د٢٠١١م کال کلنی راپور
67. يوناما، په وسله واله جګړه کې دملکي وګړو ساتنه، د٢٠١٢م کال کلنی راپور
69. يوناما، په وسله واله جګړه کې دملکي وګړو ساتنه، د٢٠١٥ م کال کلنی راپور
70. يوناما، په وسله واله جګړه کې دملکي وګړو ساتنه، د٢٠١٦ م کال کلنی راپور
71. يوناما محافظت افراد ملکي درمنازعات مسلحانه ، ګذارش سال:٢٠١٧م چاپ : ٢٠١٨ فبروري

بخاطر دسترسی به متن کامل این تحقیق مراجعه شود به:

پوهنتون سلام، کتابخانهٔ مرکزی چهار راهی گل سرخ، سرک کلوله پشته

و یا هم به ایمیل آدرس ذیل تماس گرفته شود:

salamresearchcentre@salam.edu.af